

23. 3. 2018

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Šikanózní insolvenční návrh a pověst právnické osoby

V obchodní praxi často dochází k situacím, kdy věřitel řeší uspokojení své pohledávky prostřednictvím podání insolvenčního návrhu na dlužníka, ačkoli podmínky k podání takového návrhu objektivně nejsou splněny, popřípadě podáním takového návrhu pro případ neuspokojení pohledávky dlužníkovi „vyhrožuje“. Samotné podání insolvenčního návrhu přitom může mít pro dlužníka zcela zásadní důsledky v podobě poškození jeho dobrého jména, pověsti a obchodní image dlužníka. Výše uvedené se pak může projevit nejen v rovině imateriální, ale rovněž jako majetková škoda v podobě ušlého zisku vzniklá např. v důsledku ztráty důležitého obchodního partnera.

Autor se v tomto článku věnuje problematice ochrany dobré pověsti právnických osob a existenci nároku na náhradu nemajetkové újmy v případě neoprávněného zásahu do ní, zejména v kontextu podání šikanózního insolvenčního návrhu. Účelem tohoto článku je vymezit základní principy vybrané problematiky, kriticky zhodnotit současný právní stav a nabídnout jeho interpretační řešení.

Dobrá pověst a její ochrana

Současná ani v minulosti platná právní úprava definici pojmu dobrá pověst neobsahuje, a je proto nutné za účelem jejího bližšího vymezení vycházet z judikatury soudů a názorů právní vědy. Při výkladu níže uvedené judikatury je ovšem nutné zohlednit skutečnost, že byla přijata ještě za účinnosti zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „**OZ 1964**“), a zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník, a proto nelze její závěry bez dalšího automaticky uplatňovat i v současné době.

Pojem dobrá pověst právnické osoby lze obecně vymezit jako její obchodní renomé či image, tedy jako určitý obraz toho, jak je společnost vnímána veřejností (ať už veřejným míněním, jejími zaměstnanci, zákazníky či konkrétním okruhem obchodními partnerů). Hodnocení společnosti přitom může záviset na celé řadě skutečností, příkladem lze uvést poctivost, důvěryhodnost, vážnost, spolehlivost, platební morálku, jistotu v uchování obchodního tajemství či dodržování obchodních závazků. Dobrou pověst tedy lze označit jako určitou hodnotu, která náleží společnosti, na jejímž zachování má společnost oprávněný zájem a již zákonodárce poskytuje ochranu. Dobrá pověst konkrétní právnické osoby je především vytvářena na základě zkušeností, které s tímto subjektem mají její obchodní partneři, zákazníci či jiné subjekty, které s ní přicházejí do kontaktu.[1]

Dobrou pověst právnické osoby, pokud je podnikatelem, je třeba hodnotit zejména podle jejího chování v obchodních vztazích.[2]

Judikatura pak uvádí, že důkazní břemeno ohledně pravdivosti dehonestujících tvrzení směřujících

proti pověsti právnické osoby musí prokázat jejich původce, nikoliv dotčená právnická osoba. Právnická osoba přitom má dobrou pověst až do té doby, dokud není proveden důkaz opaku.[3]

Ochrana dobré pověsti

Ačkoli zákonodárce pojem dobré pověsti nevymezuje, podrobně upravuje pravidla její ochrany. Základním právním pramenem, ze kterého ochrana pověsti vychází, je Listina základních práv a svobod (dále jen „**Listina**“). V článku 10 Listiny je zakotveno právo na zachování osobní cti, dobré pověsti a ochranu jména. Jelikož dle Listiny náleží toto právo každému, lze dle našeho názoru dovodit, že přísluší nejen fyzickým, ale rovněž právnickým osobám.

Výše uvedené ustanovení Listiny pak v civilněprávní oblasti rozvíjí § 135 odst. 2 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „**OZ**“). Dle předmětného ustanovení se může právnická osoba, do jejíž pověsti bylo zasaženo, domáhat, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek. Výjimku tvoří zásah provedený za účely vědeckými či uměleckými nebo pokud se jedná o tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství (v teorii se hovoří o tzv. reportážních licencích). Ani v těchto případech však není možnost zasahovat do pověsti bezbřehá a je omezena oprávněnými zájmy dotčené společnosti.

Z dikce komentovaného ustanovení je zřejmé, že ochrana náleží pouze před zásahem neoprávněným, tedy takovým zásahem, který nemá oporu v žádném právním titulu. Relevantním právním titulem přitom mohou být výše uvedené licence. Posouzení, zda se jednalo o zásah oprávněný či neoprávněný, je úlohou soudů. Zásahem je nutno rozumět jakékoli narušení stávající úrovně dobré pověsti právnické osoby, kdy se typicky jedná o šíření nepravdivých či zkreslených informací. Neoprávněným zásahem do práva na ochranu dobré pověsti právnické osoby je pak zásadně každé nepravdivé tvrzení nebo obvinění, které zasahuje její dobrou pověst.[4] Tento závěr judikatury je ovšem určitým způsobem regulován oponentním závěrem Nejvyššího soudu[5] potvrzeného i Ústavním soudem[6], že samotné uveřejnění nepravdivého údaje, které se dotýká dobré pověsti právnické osoby, nemusí automaticky zakládat neoprávněný zásah do této dobré pověsti. Takový zásah je dán pouze tehdy, jestliže přesáhl určitou přípustnou intenzitu takovou měrou, kterou již v demokratické společnosti tolerovat nelze. Je rovněž namístě uvést, že pravdivá informace nepředstavuje zásah do práva na ochranu dobré pověsti právnické osoby, ledaže by údaj byl podán takovou formou a v takových souvislostech, že zkresluje skutečnost či vyvolává dojem zkreslení skutečnosti, čímž působí difamačně.[7]

Oproti dřívější právní úpravě obsažené v OZ 1964 došlo v OZ k terminologickému posunu, kdy se civilněprávní ochrana poskytuje „pověsti“ namísto „dobé pověsti“. V důvodové zprávě je k předmětné změně uvedeno, že v případě zachování terminologie OZ 1964 by bylo nutné zkoumat, která pověst je „dobrá“, a tedy jaké pověsti náleží právní ochrana. Jaká pověst právnické osoby si zaslouží ochranu však musí plynout z konkrétních okolností případu a z logického obsahu zákona.

Dřívější právní úprava obsažená v § 19b OZ 1964 navíc oproti současnému znění § 135 OZ výslovně zmiňovala možnost dotčené právnické osoby domáhat se přiměřeného zadostiučinění. Je tedy otázkou, zda a jakým způsobem je možné se dle současné právní úpravy domáhat přiměřeného zadostiučinění na základě vzniklé nemajetkové újmy. Z důvodové zprávy k § 135 OZ nevyplývá, zda vypuštěním možnosti dotčené osoby domáhat se přiměřeného zadostiučinění měl zákonodárce na mysli odnětí možnosti tohoto postupu, zda se jedná pouze o legislativní opomenutí či zda zákonodárce zamýšlel umožnit přiměřené zadostiučinění na základě jiných zákonných ustanovení.

Jedním z možných vysvětlení je skutečnost, že z hlediska právní teorie se OZ přiklonil k tzv. teorii fikce právnických osob. Na právnickou osobu je tak nahlíženo pouze jako na určitou právní

konstrukci, které zákon přiznal právní osobnost, nikoli jako na osobu zcela rovnoprávnou s osobami fyzickými. Důsledkem aplikace této teorie by pak mohl být závěr, že právnická osoba nemůže pociťovat nemajetkovou újmu, kterou zásah do pověsti právnické osoby je, a nemůže proto ani požadovat přiměřené zadostiučinění. Domníváme se však, že uvedené nebylo úmyslem zákonodárce, a to s ohledem na § 2971 OZ, podle kterého odůvodňují-li to zvláštní okolnosti, za nichž škůdce způsobil újmu protiprávním činem, zejména porušil-li z hrubé nedbalosti důležitou právní povinnost, anebo způsobil-li újmu úmyslně z touhy ničit, ublížit nebo z jiné pohnutky zvláště zavrženíhodné, nahradí škůdce též nemajetkovou újmu každému, kdo způsobenou újmu důvodně pociťuje jako osobní neštěstí, které nelze jinak odčinit. Uvedené podporuje i existence § 2951 odst. 2 OZ, ze kterého vyplývá, že způsobem odčinění nemajetkové újmy je právě přiměřené zadostiučinění, a na možný výklad k tomuto ustanovení zaujatý odbornou literaturou. Z toho lze dovozovat, že nemajetkovou újmu způsobenou právnické osobě ve smyslu § 2971 je rovněž třeba ve smyslu § 2951 odst. 2 OZ odčinit přiměřeným zadostiučiněním.

Dodáváme dále, že jednání odpovídající zásahu do pověsti právnické osoby může v některých případech být i nekalou soutěží, přičemž v § 2988 OZ je stanoveno jako přiměřené zadostiučinění jako jeden z prostředků obrany proti nekalousoutěžnímu jednání.

Dle § 2894 odst. 2 OZ platí, že nebyla-li povinnost odčinit jinému nemajetkovou újmu výslovně ujednána, postihuje škůdce jen, stanoví-li to zvláště zákon. Právu právnických osob přiznávající jim ochranu před neoprávněnými zásahy do jejich pověsti odpovídá povinnost ostatních do tohoto práva nezasahovat. Jde tedy o osobnostní právo působící erga omnes. Zároveň ale není pro jeho porušení OZ explicitně stanoveno, že v případě jeho porušení vzniká povinnost porušitele odčinit nemajetkovou újmu např. dle výše uvedeného § 2951 odst. 2 OZ. Z komentářové literatury k § 2951 odst. 2 OZ však vyplývá, že vznikne-li poškozenému nemajetková újma, která má být dle práva odčiněna, má poškozený právo na přiměřené zadostiučinění, kdy přiměřené zadostiučinění přísluší poškozenému v případech, stanoví-li to výslovně zákon nebo je-li to mezi stranami ujednáno v souladu s § 2894 odst. 2 OZ[8]. Z uvedeného dovozujeme propojenost daných ustanovení, kdy zároveň dodáváme, že případné nárokování přiměřeného zadostiučinění v obecné rovině může být v praxi problematické.

Ačkoli tedy OZ oproti OZ 1964 výslovně nepřiznává právo na náhradu nemajetkové újmy v důsledku zasažení do pověsti, zákon č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) (dále jen „**InsZ**“), jakožto speciální právní předpis přiznává právo na náhradu újmy za situace, kdy bylo insolvenční řízení zastaveno nebo byl insolvenční návrh odmítnut vinou navrhovatele.

Šikanózní insolvenční návrh

V ustanovení § 147 odst. 1 InsZ je obsaženo zvláštní pravidlo, dle kterého má osoba, které zahájením insolvenčního řízení vznikla újma, právo na náhradu takové újmy vůči insolvenčnímu navrhovateli, pokud bylo řízení o insolvenčním návrhu zastaveno nebo byl insolvenční návrh odmítnut vinou insolvenčního navrhovatele.

Pro úplnost je vhodné uvést, že výše uvedené nemá relevanci pro vznik práva poškozené právnické osoby na náhradu majetkové škody. Pokud tedy byla v důsledku porušení zákonné povinnosti nezasahovat do pověsti právnické osoby této právnické osobě způsobena škoda, je poškozená právnická osoba oprávněna tuto škodu nárokovat. Škoda tedy musí být materiální povahy, kdy v úvahu připadá zejména škoda ve formě ušlého zisku. Ten může být představován například nerealizováním určitých obchodních transakcí. O oprávněnosti takového nároku přitom není v současné právní úpravě pochyb.

Cílem a účelem insolvenčního řízení je určit, zda je dlužník v úpadku a tento úpadek řešit. Insolvenční řízení je ovšem v praxi často zneužíváno jako alternativní cesta k vymáhání pohledávek, a vyhrožování podáním insolvenčního návrhu je vzhledem k téměř okamžité publicitě zahájení insolvenčního řízení nástrojem častých výhrůžek.

Samotné uveřejnění insolvenčního návrhu přitom může značně poškodit dobrou pověst společnosti, kdy taková společnost bude muset svým obchodním partnerům vysvětlovat skutečnou podstatu podaného návrhu.

Výše uvedená praxe proto byla důvodem pro přijetí novely InsZ zákona č. [334/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení. Tato novela posiluje ochranu insolvenčních dlužníků vložím nového ustanovení § 128a, které umožňuje insolvenčnímu soudu odmítnout návrh insolvenčního věřitele v případě, kdy je návrh zjevně bezdůvodný. Za zjevně bezdůvodný je označen takový návrh, jehož podáním insolvenční návrhové zjevně sleduje zneužití svých práv na úkor dlužníka nebo insolvenční návrhové dokládá oprávnění jej podat pohledávkou, ke které se pro účely rozhodnutí o úpadku nepřihlíží.

S ohledem na výše uvedené lze dovodit, že v případě, kdy bylo zahájení insolvenčního řízení uveřejněno vyhláškou a v důsledku takového uveřejnění bylo zasaženo do pověsti právnické osoby, lze za předpokladu následného odmítnutí insolvenčního návrhu dle § 128a pro jeho zjevnou neopodstatněnost aplikovat § 147 odst. 1 InsZ a nárokovat po insolvenčním návrhové přiměřené zadostiučinění v důsledku způsobení nemajetkové újmy spočívající v zásahu do pověsti.

Judikatura přitom již dříve dovodila, že šikanózní insolvenční návrh (insolvenční návrh obsahující nepravdivé údaje) je způsobilý bez dalšího výrazně zasáhnout do dobré pověsti právnické osoby - podnikatele, proti které směřuje, a způsobit jí tak imateriální újmu, a to i v případě, kdy informace o zahájení insolvenčního řízení není uveřejněna v tisku či na zpravodajských internetových portálech, popř. prostřednictvím jiných médií.[9] Domníváme se, že na výše popsanou situaci lze vztáhnout i závěry komentovaného soudního rozhodnutí, a to i přes skutečnost, že toto rozhodnutí bylo přijato za účinnosti minulé právní úpravy, kdy byla možnost právnické osoby nárokovat při zásahu do pověsti přiměřené zadostiučinění výslovně uvedena v OZ 1964.

Pro posouzení závažnosti způsobené imateriální újmy na dobré pověsti právnické osoby je přitom bez právního významu, zda v důsledku insolvenčního návrhu této právnické osobě vznikla (vedle nemotné újmy) i škoda na majetku.[10]

Závěr

Lze shrnout, že i přes spornost existence obecného zákonného oprávnění právnické osoby nárokovat přiměřené zadostiučinění na základě zásahu do pověsti zůstává tato možnost i v současné civilněprávní úpravě zachována co se týče insolvenčního řízení. Výše uvedené se týká případů, kdy taková újma vznikne v důsledku uveřejnění informace o zahájení insolvenčního řízení, které bylo zahájeno na základě insolvenčního návrhu podaného insolvenčním věřitelem za předpokladu, že tento insolvenční návrh bude následně odmítnut nebo bude insolvenční řízení zamítnuto pro důvody na straně návrhové.

Mgr. Petra Ďuranová,
advokátní koncipientka

Rubešova 162/8
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 247 215
e-mail: info@akbrodec.cz

-
- [1] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 3. 2008, sp. zn. 30 Cdo 1385/2006.
[2] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 15. 11. 2000, sp. zn. 29 Cdo 630/99.
[3] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 3. 2008, sp. zn. 30 Cdo 1385/2006.
[4] Např. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 3. 9. 2002, sp.zn. 28 Cdo 1375/2002.
[5] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 2. 2. 2006, sp. zn. 32 Odo 1159/2004.
[6] Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 8. 2. 2000, sp. zn. I ÚS 156/99.
[7] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 2. 2015, sp. zn. 23 Cdo 3132/2014.
[8] HULMÁK, M. a kol. (2014). Občanský zákoník VI. Závazkové právo. (§ 2055 - 3014). Komentář. Praha: C. H. Beck. 1679 - 1687 s.
[9] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 6. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5640/2015.
[10] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 9. 2002, sp. zn. 29 Odo 652/2001.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Přičitatelnost jednání třetích osob dlužníkovi pro účely posouzení neúčinnosti: ano nebo ne?](#)
- [Srážka za prodej v insolvenci při ocenění majetkové podstaty](#)
- [Smlouvy o vzájemném plnění v insolvenci – judikaturní závěry](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)